

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет управління, економіки та права
Кафедра права**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«КРИМІНОЛОГІЯ»

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань - 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма – «Право»

Кількість кредитів – 3 – 90 год.

Форма навчання – денна, заочна

Рік підготовки – 3, семестр – 6

Компонент освітньої програми – вибіркова, фахова.

Дні занять – відповідно до розкладу.

Консультації – відповідно до графіка навчального процесу.

Мова викладання – українська.

АНОТАЦІЯ

У зв'язку з розбудовою нових економічних відносин і послабленням контрольних функцій держави значного поширення набули такі види злочинів, як крадіжки державного чи колективного майна в умовах зміни форм власності, ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів, використання бюджетних коштів усупереч їх цільовому призначенню, легалізація грошових коштів та іншого майна, здобутого злочинним шляхом.

Кримінологія – наука, суть якої полягає у засвоєнні здобувачами освіти теоретичних положень стосовно сутнісного змісту феномену злочинності, її сучасних тенденцій та проявів, кримінологічного портретування особистості злочинця, кримінологічної детермінації злочинності та кримінально караної поведінки, а також засвоєння методики збору, узагальнення, обробки й аналізу кримінологічної інформації в цілях розробки найдоцільніших заходів запобігання кримінальним правопорушенням у найважливіших сферах суспільного життя, стосовно різних категорій злочинців, та в залежності від обсягу повноважень суб'єктів профілактики кримінальних правопорушень, що має важливе практичне значення для подальшої професійної діяльності у галузі протидії злочинності.

Кримінологія складається із загальної та особливої частин. У загальній частині висвітлюються такі питання, як поняття, предмет, система, історія розвитку кримінології, поняття злочинності та її чинники, особа злочинця, проблеми прогнозування та планування боротьби зі злочинністю, система профілактики злочинів, методика кримінологічних досліджень. В особливій частині розглянуті окремі види злочинності: організована злочинність, податкова злочинність, корупція, злочини в банківській та інвестиційній сфері, у сфері банкрутства, в зовнішньоекономічній діяльності, в процесі приватизації майна, у сфері використання електронно-обчислювальних машин і комп'ютерних мереж тощо.

Навчальна дисципліна «Кримінологія» є вибірковою навчальною дисципліною, що належить до циклу спеціальної (фахової) підготовки за освітньою програмою «Право» спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право», яка викладається в бсеместрі в обсязі 6 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Підсумковий контроль – залік в 6 семестрі.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни: «Кримінологія» полягає у засвоєнні здобувачами освіти теоретичних положень стосовно сутнісного змісту

феномену злочинності, її сучасних тенденцій та проявів, кримінологічного портретування особистості злочинця, кримінологічної детермінації злочинності та кримінально караної поведінки, а також засвоєння методики збору, узагальнення, обробки й аналізу кримінологічної інформації в цілях розробки найдоцільніших заходів запобігання кримінальним правопорушенням у найважливіших сферах суспільного життя, стосовно різних категорій злочинців, та в залежності від обсягу повноважень суб'єктів профілактики кримінальних правопорушень, що має важливе практичне значення для подальшої професійної діяльності у галузі протидії злочинності.

Викладання дисципліни «Кримінологія» має науково-практичне спрямування для формування у студентів правосвідомості та високої правової культури.

Перед студентами при вивченні навчальної дисципліни «Кримінологія» стоять такі завдання:

– засвоїти на лекціях основні терміни і поняття кримінологічної науки, вміти розкривати їх зміст і використовувати при викладанні певних тем дисципліни;

– закріпити на практичних заняттях за допомогою методичних матеріалів навички теоретично і емпірично обґрунтувати напрями та заходи запобігання злочинності;

– розвинути на практичних заняттях, при написанні рефератів, контрольних і курсових робіт вміння самостійно аналізувати кримінологічний стан злочинності у регіоні, складати методичні засоби щодо проведення локальних кримінологічних досліджень, програмувати заходи запобігання окремим проявам злочинності на окремому об'єкті, районі та у територіальному масштабі.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі вищої освіти отримують необхідні знання, є лекції та практичні заняття. В межах робочого часу викладач може проводити консультації для здобувачів вищої освіти.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту та лекції у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

Лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту дозволяє привернути увагу здобувачів вищої освіти до найбільш важливих питань теми лекції, винести на обговорення дискусійні питання та визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу здобувачами вищої освіти.

Лекція у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою

мультимедійних пристроїв – це візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядаються за допомогою мультимедійних технічних засобів. Ці дві форми лекцій можуть бути поєднані.

При проведенні практичних занять передбачене виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань (кейсів) і тестів, проведення ділової гри, заслуховування усних відповідей, доповідей, а також рефератів та демонстрація презентацій, які підготовлені як індивідуальні завдання за темою самостійного вивчення дисципліни.

Здобувачі вищої освіти працюють з друківаним чи надісланим їм в електронній формі інформативним матеріалом, або з інформацією в мережі Інтернет.

Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати наукові дослідження шляхом написання та опублікування наукових статей, тез доповідей на конференціях, круглих столах та наукових семінарах.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Вивчення навчальної дисципліни передбачає роботу в колективі. Студенти під час лекційних занять ведуть конспект з відповідної теми. Під час заняття або ж в кінці лектор ставить питання, веде діалог з аудиторією для кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

Лекції і практичні заняття можуть проводитися з використанням сервісу ZOOM. Також викладач і студенти можуть спілкуватись через електронну пошту, Viber, Telegram, інші доступні засоби комунікації. В разі потреби може використовуватись Форум як форма спілкування викладача й студентів у дистанційному (віддаленому) навчанні. Кожний форум присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної та доброзичливої критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки на консультації викладача. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності.

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває такі компетентності: Загальні:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗКЗ. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

1. Спеціальні (фахові):

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право, земельне та аграрне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Кримінологія» здобувачі освіти повинні засвоїти такі **програмні результати навчання**:

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального (в тому числі земельного та аграрного) і процесуального права.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Кримінологія» здійснюється у 6 семестрі та проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

У процесі усного опитування, викладач зобов'язаний спершу вислухати повну відповідь студента (не залежно від того, чи вона є правильною) і лише потім задавати уточнюючі, додаткові запитання. Обов'язково наголошується на неправильних фрагментах відповіді, на суті помилок.

Можливе проведення семестрового заліку у формі тестування в системі Moodle.

Критерії оцінювання знань студентів визначенні у **Положенні про критерії оцінювання ЛНУП**.

За рішенням засідання кафедри студент може бути додатково оцінений за участь у наукових конференціях, підготовку наукових публікацій, участь у Всеукраїнських конкурсах наукових студентських робіт, Всеукраїнських олімпіадах за спеціальністю, виконання досліджень тощо.

Оприлюднення результатів іспиту проводиться публічно.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів доброчесності та студенто-центрованого підходу.

Академічна доброчесність - дотримання «Положення про академічну доброчесність у ЛНУП». Доступний за посиланням: <http://lnau.edu.ua/lnau/index.php/uk/navchchas/zagalpolog.html>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття, предмет, метод та система кримінології. Історія розвитку та сучасний стан кримінології.

Методологія кримінологічної науки. Система курсу кримінології як науки і навчальної дисципліни. Функції науки кримінології. Співвідношення кримінології та шляхи впровадження наукових рекомендацій у практику боротьби зі злочинністю. Особливості кримінологічної детермінації. Загальна характеристика причинних зв'язків, що використовуються у кримінології. Класичний напрям (школа) в кримінології. Антропологічний напрям в кримінології. Соціологічний напрям (школа) в кримінології. Сучасний стан та розвиток кримінологічної думки в Україні.

Тема 2. Злочинність та її основні характеристики. Причини та умови злочинності.

Кількісні та якісні характеристики злочинності. Поняття, види та рівні латентної злочинності. Фактори, що зумовлюють її існування. Сучасний стан і тенденції злочинності в Україні. Класифікація причин та умов злочинності. Причини та умови злочинності в Україні на сучасному етапі. Причинність як взаємодія зовнішніх і внутрішніх факторів. Особливості різних показників злочинності. Загальна характеристика латентної злочинності та прийомів її виявлення

Тема 3. Організація і методика кримінологічних досліджень.

Кримінологічна інформація: поняття, джерела та основні вимоги, які ставляться до неї. Методи пізнання джерел інформації. Організація кримінологічних досліджень. Етапи кримінологічних досліджень. Програма проведення кримінологічного дослідження. Методика дослідження злочинності.

Статистичне спостереження, його види, способи, форми і методи. Зведення і групування матеріалів статистичного спостереження. Статистичні таблиці та їх види. Аналіз матеріалів кримінальної статистики і їх використання в практичній діяльності.

Тема 4. Теорія профілактики злочинності.

Поняття та співвідношення понять профілактики, запобігання, протидії, недопущення та припинення. Цілі, завдання, функції та межі профілактичної діяльності. Система профілактики злочинів. Правові та організаційні основи запобіжної діяльності.

Поняття кримінологічного прогнозування. Його завдання, види і методи. Поняття, мета, завдання і значення, планування заходів боротьби зі злочинністю. Види і методи кримінологічного планування. Поняття, види та форми взаємодії суб'єктів профілактики злочинів.

Тема 5. Правові та організаційні основи профілактичної діяльності ОВС.

Поняття протидії злочинності. Види запобігання злочинам. Система запобігання злочинності. Об'єкти та суб'єкти профілактичної діяльності. Класифікація загальних, спеціальних та індивідуальних заходів профілактики злочинності. Форми і методи кримінологічного запобігання злочинам. Взаємодія ОВС з іншими суб'єктами профілактики і, зокрема, з громадськими формуваннями.

Сучасний стан і тенденції злочинності в зарубіжних країнах. Історія зарубіжних концепцій причин злочинності. Характеристика біологічних та біосоціальних теорій та їх представники. Соціологічний напрям у зарубіжній кримінології.

Тема 6. Кримінологічна характеристика та профілактика негативних соціальних явищ, пов'язаних зі злочинністю.

Поняття та кримінологічна характеристика пияцтва, алкоголізму, наркоманії, проституції, азартних ігор і СНІДу. Наркотики рослинного і хімічного походження. Особливості кримінологічної характеристики осіб, які зловживають алкоголем та наркотиками, хворих на СНІД та осіб, що займаються проституцією. Причини та умови виникнення та існування негативних соціальних «фонових» явищ. Нормативно-правова основа профілактики «фонових» явищ.

Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх. Особливості кримінологічної характеристики особи неповнолітнього злочинця. Обставини, що зумовлюють злочинність неповнолітніх. Загальнодержавні і спеціальні заходи профілактики злочинності неповнолітніх.

Тема 7. Кримінологічна характеристика та запобігання рецидивним злочинам.

Кримінологічне поняття рецидиву та рецидивної злочинності. Види рецидиву. Кримінологічна характеристика рецидивної злочинності. Причини та умови рецидиву злочинів. Основні напрями запобігання рецидивним злочинам органами внутрішніх справ. Форми взаємодії ОВС з іншими.

Поняття та ознаки організованої злочинності. Форми організованості. Кримінологічна характеристика організованої злочинності. Її співвідношення з корупційною злочинністю. Характеристика члена організованої групи. Причини

та умови організованої злочинності. Діяльність органів внутрішніх справ у профілактиці організованої злочинності.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Нормативно-правові акти та судова практика

1. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочину й зловживання владою. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада 1985 року №40/34 URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. Ратифікована Україною 27 лютого 1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР, в редакції від 30.09.2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р., зі змінами і доповненнями URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

5. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 р., зі змінами і доповненнями URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

6. Кримінально-процесуальний кодекс України від 12 квітня 2012 р., зі змінами і доповненнями URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

7. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 1 грудня 1994 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

8. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.

9. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260.

10. Про відшкодування витрат на стаціонарне лікування особи, яка потерпіла від злочину, та судових витрат: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.07.1995р. № 11 URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

11. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 11. Ст. 51.

12. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 6. Ст. 147.

13. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 01.12.1994. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 1. Ст. 1.

14. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 28. Ст. 232. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>.

15. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. Відомості Верховної Ради. 2016. № 31. Ст. 545. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19.>]

Додаткова література

16. Кримінологія : навчальний посібник-практикум (для здобувачів вищої освіти, що навчаються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти (081 «Право», 262 «Правоохоронна діяльність») / С.А. Шалгунова, А.М. Орлеан, О.С. Скок, Т.В. Шевченко, Ю.М. Крамаренко, Г.В. Барабаш, Ю.В. Волошина, І.В. Шило / За заг. ред. к.ю.н., доц. С.А. Шалгунової / Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 332 с.

17. Кримінологія: підручник / А. М. Бабенко, О. Ю. Бусол, О. М. Костенко та ін.; за заг. ред. Ю. В. Нікітіна, С. Ф. Денисова, Є. Л. Стрельцова. 2-ге вид. перероб. та допов. Харків: Право, 2018. 416 с.

18. Кримінологія: підручник / Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодєд та ін.; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.

19. Абрамський С. Є. Захист прав і законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні: монографія / ред. О. О. Юхно. Харків: Панов, 2015. 239 с. Батиргераєва В. С., Дубович О. В. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинності осіб без визначеного місця проживання в Україні: монографія. Харків: Право, 2015. 264 с.

20. Громадськість у запобіганні і протидії злочинності: вітчизняний та міжнародний досвід: монографія / В. В. Голіна, М. Г. Колодяжний, С. С. Шрамко та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни, М. Г. Колодяжного. Харків: Право, 2017. 284 с.

21. Запобігання корупції: підручник / за ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2019. 296 с.

22. Колодяжний М. Г. Стратегія зменшення можливостей учинення злочинів: зарубіжні реалії, перспективи запровадження в Україні: монографія. Харків: Право, 2018. 228 с.

23. Кримінологічні засади запобігання злочинам в установах виконання покарань України (Пенітенціарна кримінологія)»: посібник / за ред. О.М. Джужі. Київ: НАВС, 2013. 620 с.

24. Кримінологія / О.С. Стеблинська. Київ : Ін-т крим.-викон. служби, 2014. 126 с. URL: http://ikvsu.kvs.gov.ua/sites/default/files/imce/posibnik._kriminologiya.pdf).

25. Литвинов О. М., Орлов Ю. В. Нариси з кримінології постмодерну. Харків: Право, 2019. 278 с.

26. Медицький І. Б. Наслідки злочинності в Україні: теоретичні і прикладні аспекти: монографія. Івано-Франківськ: Супрун В. П., 2020. 314 с.

27. Правова статистика: навчальний посібник / М.П. Пихтін, Г.С. Поліщук, М.І. Шерман та ін.; За заг. ред. М.П. Пихтіна. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2011. 272с.

28. Профілактика злочинів: Підручник / О.М. Джужа, В.В. Василевич, О.Ф. Гіда та ін.; За заг.ред. докт. юрид. наук, проф. О.М. Джужи. Київ: Атіка, 2011. 720 с. (Затвержено МОН як підручник для студентів вищих навчальних закладів).

29. Титаренко О. О. Державне програмування протидії злочинності в Україні: монографія. Харків: Промарт, 2019. 698 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси – книжковий фонд читального залу Львівського НУП (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1), Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).

2. Електронні інформаційні ресурси:

Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу
[http://zakon.rada.gov.ua/;](http://zakon.rada.gov.ua/)

Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні. Режим доступу:
[http://www.kmu.gov.ua/control/.](http://www.kmu.gov.ua/control/)

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Режим доступу:
[http://www.nbuv.gov.ua/.](http://www.nbuv.gov.ua/)

Урядовий портал Кабінету Міністрів України. Режим доступу:
[www.kmu.gov.ua.](http://www.kmu.gov.ua)

Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника.
Режим доступу:[www.lsl.lviv.ua.](http://www.lsl.lviv.ua)

Офіційний сайт Базу українського законодавства в Інтернет. Режим доступу:[www.lawukraine.com.](http://www.lawukraine.com)